

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

V Міжнародна науково-практична
конференція

MODERN PROBLEMS OF RATIONAL
USE OF AQUATIC BIORESOURCES

V international scientific-practical conference

8-9 листопада 2023 року, Київ, Україна
November 8-9, 2023. Kyiv, Ukraine



**INSTITUTE OF FISHERIES OF THE NATIONAL ACADEMY
OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE**

**MODERN PROBLEMS OF RATIONAL
USE OF AQUATIC BIORESOURCES**

**V international scientific-practical conference,
November 8-9, 2023. Kyiv, Ukraine**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ**

**V Міжнародна науково-практична конференція,
8-9 листопада 2023 року, Київ, Україна**

Kyiv — 2023

УДК 639.3.03(063)

C-74

DOI: <https://doi.org/>

Сучасні проблеми раціонального використання водних біоресурсів : V Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 8-9 листопада 2023 р. : збірник матеріалів. Київ : ПРО ФОРМАТ, 2023. 216 с.

Організатор — Інститут рибного господарства Національної академії аграрних наук України (<http://if.org.ua>).

Науково-організаційний комітет:

Грициняк Ігор Іванович, доктор с.-г. наук, професор, академік Національної академії аграрних наук України, директор, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА (голова);

Третяк Олександр Михайлович, доктор с.-г. наук, с.н.с., заступник директора з наукової роботи, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Матвієнко Наталія Миколаївна, доктор біол. наук, с.н.с., зав. відділу іхтіопатології, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Бузевич Ігор Юрійович, доктор біол. наук, с.н.с., зав. відділу вивчення біоресурсів водосховищ, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Гламузіна Бранко, Ph.D., Sc.D., професор кафедри аквакультури, Університет Дубровника, м. Дубровнік, ХОРВАТІЯ;

Кононенко Руслан Володимирович, кандидат вет. наук, декан факультету тваринництва та водних біоресурсів, доцент кафедри гідробіології та іхтіології, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, УКРАЇНА;

Шкуте Артурс, Ph.D., Sc.D., професор, директор Інституту екології Даугавпільського університету, м. Даугавпілс, ЛАТВІЯ;

Маренков Олег Миколайович, кандидат біол. наук, доцент, проректор з наукової роботи, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, УКРАЇНА;

Пекарік Ладіслав, Ph.D., ст. н. с., Центр рослинництва та біорізноманіття Словацької академії наук, м. Братіслава, СЛОВАЧЧИНА;

Сондак Василь Володимирович, доктор біол. наук, професор кафедри водних біоресурсів, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, УКРАЇНА;

Шекк Павло Володимирович, доктор с.-г. наук, професор кафедри водних біоресурсів та аквакультури, Одеський державний екологічний університет, м. Одеса, УКРАЇНА;

Кутішев Павло Сергійович, кандидат біол. наук, доцент кафедри водних біоресурсів та аквакультури, Херсонський державний аграрний університет, м. Херсон, УКРАЇНА;

Зубков Олена, доктор наук, професор, чл.-кор. Академії наук Молдови, зав. лаб. гідробіології та екотоксикології Інституту зоології, м. Кишинів, МОЛДОВА;

Лобойко Юрій Васильович, доктор с.-г. наук, зав. кафедри водних біоресурсів та аквакультури, доцент, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького, м. Львів, УКРАЇНА;

Вищур Олег Іванович, доктор вет. наук, професор, зав. лаб. імунології, Інститут біології тварин НААН, м. Львів, УКРАЇНА;

Федоренко Микола Олександрович, перший заступник директора Державної установи «Методично-технологічний центр з аквакультури», м. Київ, УКРАЇНА;

Щербак Володимир Іванович, доктор біол. наук, професор, провідний наук. співробітник відділу санітарної гідробіології та гідропаразитології, Інститут гідробіології НАН, м. Київ, УКРАЇНА;

Симон Марія Юрївна, кандидат с.-г. наук, в.о. зав. лаб. міжнародного науково-технічного співробітництва та інтелектуальної власності, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Данильчук Галина Анатоліївна, кандидат с.-г. наук, доцент кафедри технології виробництва продукції тваринництва, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, УКРАЇНА.

<i>S. Sidorovskiy</i> Red swamp crayfish (<i>Procambarus clarkii</i> Girard, 1852) potentially invasive species for Ukraine	<i>С. А. Сідоровський</i> Червоний болотяний рак (<i>Procambarus clarkii</i> Girard, 1852) потенційно інвазивний вид для України.....	56
<i>O. Bohatova, T. Skliar, T. Sharamok, O. Marenkov</i> Microbiota of surface water bodies of Dnipropetrovsk region	<i>О. Д. Богатова, Т. В. Скляр, Т. С. Шарамок, О. М. Маренков</i> Мікробіота поверхневих водойм Дніпропетровської області.....	60
<i>M. Burhaz, S. Bulatov, O. Korytskyi</i> Impact of hydrological changes and industrial indicators of biodiversity of the Dnister estuary in Odesa region	<i>М. І. Бургаз, С. В. Булатов, О. В. Корицький</i> Вплив гідрологічних змін та промислові показники біорізноманіття Дністровського лиману Одеської області.....	64
<i>M. Burhaz, D. Tsvihun, V. Domin</i> Impact of hydrological and hydrochemical changes on the aquatic ecosystem and biodiversity of the Shabolat estuary in Odesa region	<i>М. І. Бургаз, Д. О. Цвігун, В. В. Дьомін</i> Вплив гідролого-гідрохімічних змін на водну екосистему та біорізноманіття Шаболатського лиману Одеської області.....	67
<i>O. Soborova, M. Burhaz, O. Kudelina</i> Marketing research on the characteristics of consumer benefits on the market of fish and aquatic bioresources products	<i>О. М. Соборова, М. І. Бургаз, О. Ю. Куделіна</i> Маркетингове дослідження характеристик споживчих переваг на ринку рибної продукції та продукції водних біоресурсів.....	69
<i>T. Matviienko, R. Matviienko, D. Miliev</i> Assessment of water resources and trends of changes in the harvest of aquatic bioresources in the southern regions of Ukraine	<i>Т. І. Матвієнко, Р. С. Матвієнко, Д. Г. Мілев</i> Оцінка водних ресурсів та тенденції змін промислу водних біоресурсів в південних регіонах України.....	72
<i>M. Burhaz, O. Chykalenko, I. Shvartsman</i> Analysis of the state of aquatic biological resources and their harvest in the lower Danube River	<i>М. І. Бургаз, О. М. Чикаленко, І. Б. Шварцман</i> Аналіз стану запасів водних біоресурсів та їх промислу у пониззі річки Дунай.....	75
<i>M. Burhaz</i> Current state and prospects for the development of fisheries in the Dnister estuary	<i>М. І. Бургаз</i> Сучасний стан та перспективи розвитку рибного господарства Дністровського лиману.....	78
<i>O. Dobrianska, T. Hryhorenko, M. Koryliak, C. Yurchak</i> Hydrochemical regime of fish ponds in the Polissiya zone	<i>О. П. Добрянська, Т. В. Григоренко, М. З. Кориляк, С. В. Юрчак</i> Гідрохімічний режим рибницьких ставів зони Полісся	81

шення запасів і вилову карася переважно в пониззі Дунаю (його пригирловому просторі) слід чекати при зростанні обсягів проведених меліоративних робіт, спрямованих насамперед на розчистку кутів.

Запаси ляща в пониззі Дунаю незначні, а його вилов за останні 10 років коливався від 6,8 т у 2014–2015 рр. до 13,1 т у 2011 р.

Обсяги вилову в р. Дунай перебували в межах від 240,3 до 625 т, та залежали від величини стада оселедця, який заходить з моря в річку для нересту. Враховуючи, що в морі оселедець мешкає переважно поблизу берегів Болгарії та Румунії, спрогнозувати його вилов практично неможливо.

Отже, спостерігаючи динаміку вилову водних біоресурсів за останні 10 років, можна дійти висновку, що вилов водних біоресурсів коливався від 240,3 т у 2015 р. до 624,7 т у 2010 р., а середньобагаторічний вилов у водоймі складав 419,4 т.

ЛІТЕРАТУРА

1. Звіт управління державного агентства рибного господарства у Одеській області. [Без вихідних даних].

УДК 639.2/3

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ДНІСТРОВСЬКОГО ЛИМАНУ

М. І. Бургаз, marynaburhaz@gmail.com, Одеський державний екологічний університет, м. Одеса

Дністровський лиман — друга за розміром водойма північно-західного Причорномор'я. Біорізноманіття та чисельність іхтіофауни Дністровського лиманно-гирлового комплексу прямо залежить від стабільності його гідролого-гідрохімічного режиму, наявності нерестовищ і сприятливих умов нересту, забезпеченості кормами на всіх етапах онтогенезу, а також зв'язку із суміжними морськими і річковими акваторіями. Чим більш стабільні і сприятливі ці параметри, тим різноманітніша і багатша іхтіофауна [1]. Основна акваторія заселена прісноводними і солонуватоводними організмами, в нижній частині присутні представники морських угруповань.

Рибний промисел в Дністровському лимані ведеться постійно. Так, зміна складу промислової іхтіофауни лиману і величини промислового виллову значною мірою визначається сукупністю природних і антропогенних чинників.

Виллов водних біоресурсів за період з 2008 по 2023 рр. (рис. 1) показує значні коливання: так, у 2008 р. вилучення основних видів становило 454,2 т, а у 2023 р. (станом на 01.01.2023 р.) — 1272,9 т, що майже втричі більше.

Розглядаючи структуру уловів водних біоресурсів за період з 2008 по 2023 рр., слід відмітити значну зміну (рис. 2), а саме: у 2008 р. серед основних видів перше місце посів лящ (158,4 т), друге — карась (138,5 т), третє — товстолобик (44,9 т), а вже у 2023 р. основу уловів склав тільки карась — 1076 т.

У 2023 р. (станом на 01.01.2023 р.) загальний вилов риб у Дністровському лимані становив 1272,9 т. Основу уловів склали (рис. 3): карась — 84,0%; лящ — 6,0%; оселедець — 1,0%; сазан — 3,0%; тараня — 3,0%; товстолобик — 2,0%; судак — 1,0%.

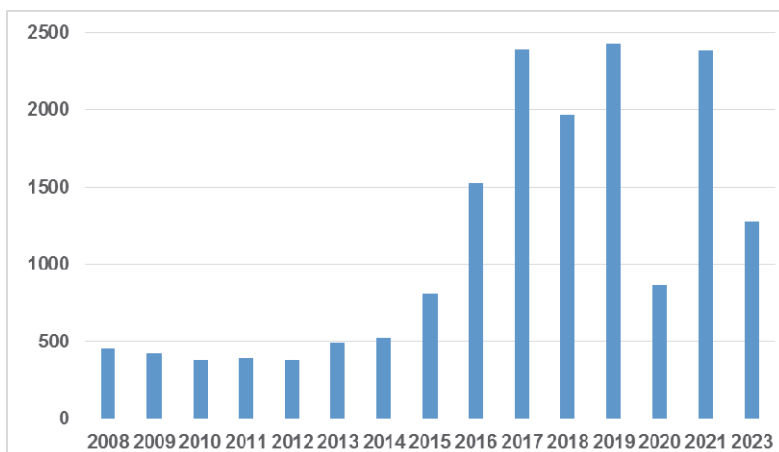


Рис. 1. Загальний вилов основних водних біоресурсів у Дністровському лимані у період 2008–2023 рр.

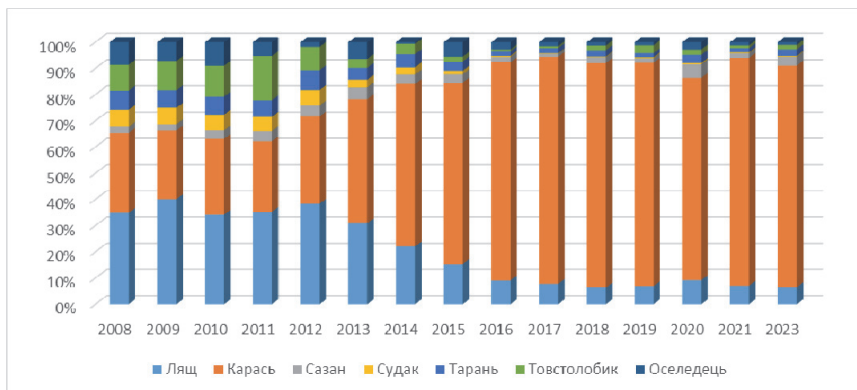


Рис. 2. Структура уловів основних промислових видів у Дністровському лимані за 2008–2023 рр. (за даними Одеського рибоохоронного патруля станом на 01.01.2023 р.)

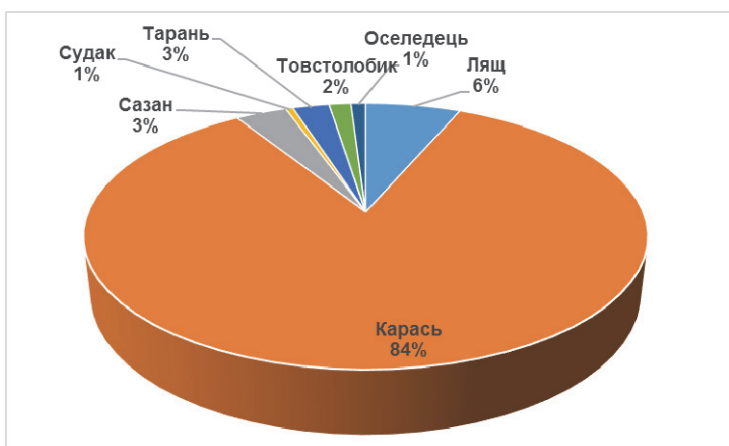


Рис. 3. Структура уловів в Дністровському лимані у 2023 р.

Улови ляща у Дністровському лимані за останні 15 років коливалися у межах від 79,0 до 186,3 т (в середньому — 138,8 т). Основу промислу склали чотирип'ятилітки — 37,3%. Частка тріліток становила 27,2%. На частку дволіток і риб старших вікових груп — шести–восьмирічок припадало 35,5% улову [2–3].

Вилів карася за 15 років в середньому складав 840,26 т: він коливався від мінімального улову 104,7 т у 2011 р. до максимального — 2067,81 т у 2017 р. Починаючи з 2016 р. до сьогодні спостерігається стрімке збільшення чисельності карася в уловах. Основу промислового стада карася у Дністровському лимані склали чотирилітки — 26,8%.

Аналіз промислу сазана показав, що за останні 15 років улови його були нестабільними та супроводжувались коливаннями від 10,4 у 2009 р. до 44,9 т у 2020 р., хоча з 2018 р. відбувалося, хоч і невелике, збільшення обсягів вилову. Середньорічний вилов становив 27,4 т. Основу уловів склали три-, чотирилітки — 57,2%. Частка риб старших вікових груп не перевищувала 10–11%.

Вилів судака з 2008 по 2023 рр. постійно знижувався — з 29,1 до 3,8 т, що було у 3,5 рази нижче середньорічного вилову за останні 15 років — 13,43 т [2–3]. Промисел базувався на три–чотирилітках — до 73% улову.

Улови тарані у Дністровському лимані в період з 2008 по 2023 рр. були нестабільними та залежали від умов природного відтворення. Максимальний улов становив 47,9 т у 2018 р., більше ніж удвічі перевищуючи мінімальний — 22,4 т у 2013 р. В цей час запаси тарані Дністровського лиману знаходилися на низькому рівні. Основу промислового стада тарані (60,5%) у 2017 р., як і в попередній період, склали риби три–чотирирічного віку.

Улови товстолобика протягом останніх 15 років коливалися від 11,0 (2016 р.) до 73,7 т (2019 р.). Середній багаторічний вилов складав 32,89 т [2–3]. В уловах зустрічались особини віком від трьох до восьми років. Промисел базувався на вилові три–чотириліток (78%). Формування промислового запасу товстолобика в лимані проводилося виключно за рахунок штучного зариблення, яке здійснювали користувачі водних біоресурсів.

Вилів оселедця цілком залежав від чисельності плідників, що заходили в Дністер підчас нерестової міграції. Інтенсивність ходу значно різнилась за роками, що, відповідно, відображається на промислових уловах [2–3].

Протягом останніх 15 років вилов оселедця коливався від 3,3 (2014 р.) до 45,2 т (2015 р.). Середньорічний вилов становив 27,37 т. Основу уловів склали три–п'ятирічки (84,7%).

Така картина вказує на те, що сьогодні запаси цінних промислових видів риб в Дністровському лимані знаходяться в критичному стані. У порівнянні з 1980-ми рр., в 2008–2023 рр. вилов у лимані скоротився в 2,5–3,0 рази, а улови найбільш цінних і масових в попередній період видів (сазана, судака, сома, чехоні тощо) досягли критичної межі.

Отже, господарська діяльність людини привела до помітних змін в структурі промислової іхтіофауни: ряд видів практично зник з уловів, їхнє місце, натомість, зайняли інші, зокрема види-вселенці. Подальша неконтрольована експлуатація іхтіоценозу водойми може призвести до зниження рибних запасів та зменшення видового різноманіття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Перспективи рибогосподарського використання лиманів північно-західного Причорномор'я : монографія / Шекк П. В. та ін. Одеса : Одеський державний екологічний університет, 2020. С. 320.
 2. Звіт управління державного агентства рибного господарства у Одеській області. [Без вихідних даних].
 3. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення : 01.11.2023).
-

УДК 639.311:556.114(477)

ГІДРОХІМІЧНИЙ РЕЖИМ РИБНИЦЬКИХ СТАВІВ ЗОНИ ПОЛІССЯ

О. П. Добрянська, olya_dobryanska@ukr.net, Львівська дослідна станція ІРГ НААН, смт Великий Любін

Т. В. Григоренко, grygorenko-@ukr.net, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ

М. З. Коріляк, stasiv8@gmail.com, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ

С. В. Юрчак, suzannayurchak6@gmail.com, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ

Моніторинг гідрохімічного режиму водойми є важливим чинником для оцінки абіотичних і біотичних умов вирощування гідробіонтів та визначення її санітарно-гігієнічного стану загалом [1]. Відомо, що до водного середовища потрапляють продукти метаболізму риб, які впливають на якість води та біопродуктивність водойми.

Хімічний стан води постійно змінюється під впливом вод джерел водопостачання, опадів, стічних вод, підтоків вод із прилеглих територій, перемішування води з різних глибин, випаровування, нерівномірності прогрівання сонцем плеса тощо [2]. Тому гідрохімічні параметри є індикаторами екологічного стану водойми та її придатності для рибогосподарського використання.

Для досліджень відібрано та проаналізовано проби води із вирощувальних ставів № 3 та «Анаставці Низ», що належать до Меджибізького рибгоспу Приватного акціонерного товариства «Хмельницьке виробниче сільськогосподарсько-рибоводне підприємство». Джерелом водопостачання даних ставів є канал із річки Бужок.

Відбір проб води для хімічного аналізу та їх обробку проводили в атестованій лабораторії Львівської дослідної станції Інституту рибного господарства НААН за загальноприйнятими методиками [3]. Відповідність результатів проведених аналізів оцінювали за державним стандартом СОУ 05.01-37-385:2013 [4].

Слід відмітити, що водневий показник (рН) був оптимальним для перебігу біохімічних процесів у водоймі, та коливався від 8,0 до 8,7 (табл.). Тобто, середовище було слаболужним, що є важливим чинником для підвищення продуктивності ставів через інтенсивність кругообігу речовин. Відомо, що при оптимальному значенні кислотно-основної рівноваги покращується середовище життя донних організмів, що, в свою чергу, сприяє росту продуктивності ставу.



Сторінка конференції в мережі Інтернет:
<https://if.org.ua/index.php/uk/naukovi-vidannya/konf-irg/1060-2023kijiv>

Сучасні проблеми раціонального використання водних біоресурсів : V
Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 8-9 листопада 2023 р. :
збірник матеріалів. Київ : ПРО ФОРМАТ, 2023. 216 с.

Відповідальний редактор: Симон М.Ю.
Дизайн макету: Шинкар С. В., Архангельський Є. Ю.
Верстка: Архангельський Є. Ю.
Літературний редактор: Швець Т. М.
Коректор: Ковальчук Г. В.

Інститут рибного господарства НААН України,
вул. Обухівська, 135, м. Київ-164, 03164
Електронна адреса: instfishconf@gmail.com;
тел.: +38(063)115-3916 (Симон Марія Юріївна).

Підписано до друку 24.11.2023 р. Формат 70x108/16.
Друк офсетний. Наклад 500 прим. Друкарня ТОВ «ПРО ФОРМАТ», 02166, м. Київ,
вул. Кубанської України, 45 Б, оф.16, тел.: +38(044) 353-85-58
